

Без индустрије нема ни Србије

Тајна економског раста истовремене пропаси индустрије је то што је чак 110 од 130 милијарди долара колико је ушло у земљу у последњих 12 година, потрошено на увоз

СТЕФАН СЛАВКОВИЋ

Привреде Србије нема без реиндустријализације, а први корак у поновном покретању привреде је доношење и спровођење одрживе развојне индустријске политике. Сви учесници НИН-ове панел дискусије посвећене реиндустријализацији сагласили су се да је макроекономску стабилност немогуће остварити у земљи која скоро ништа не производи, а невоља Србије је и у томе што су и у годинама високог економског раста, извоз и индустријска производња стагнирали или били у паду. Индустрија, чуло се, остаје „животно важна тема за Србију“ и зато је неопходан јасан друштвени договор око будућности те гране привреде.

На НИН-овом панелу учествовали су: Михаел Ерке, директор канцела-рије Friedrich Ebert Stiftung у Београду, Зоран Мартиновић, државни секретар у Министарству рада, запошљавања и социјалне политику, Драган Матић, председник Индустриског синдика-та Србије, Зоран Вујовић, председник Самосталног синдиката металаца Ср-бије, Миодраг Костић, председник удружења „Послодавац“ и власник МК групе, Петар Петровић, професор Машињског факултета Универзитета у Београду и дописни члан Академије инжењерских наука Србије, Љубод-раг Савић, професор Економског фа-куптета Универзитета у Београду, и економисти Драгован Милићевић и Бранислав Зец.

ОПОРАВАК И док су се сви сложили да је опоравак индустрије неопходан, међу економистима, послодавцима

и представницима радника није било сагласности у вези са корацима које је потребно предузети. Тако Бранислав Зец, некада запослен у Агенцији за приватизацију и Министарству економије и регионалног развоја, сматра да држава што хитније мора решити проблем предузећа у реструктуирању, којих је чак 171 а нека од њих су у том статусу и једну деценију. „Запосленима у тим предузећима држава пружа привремену сламку спаса и чека боља времена, која, по свој прилици, неће доћи“, истакао је он. Зец сматра да синдикате и менаџменте тих предузећа треба временски условити да одреде остваривост производног потенцијала. Предузећа која то не успеју треба за-

НА ПАНЕЛУ
НИН-А ЧУЛО СЕ
ДА СРБИЈА НЕМА
РЕСУРСЕ АЛИ НИ
ПОЛИТИЧКЕ ВОЉЕ
И СТРАТЕГИЈЕ
ЗА ОБНОВУ
ИНДУСТРИЈЕ

ПАРТНЕР
НИН ФОКУСА

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

творити јер процес реструктуирања не може вечно да траје, поготово што се за њихово преживљавање издваја новац пореских обвезника. „Реч је о непопуларној мери коју сви избегавају, али је пресудно одвојити потенцијално профитабилна предузећа од оних која то нису“, тврди Зец.

Са друге стране, синдикалци на ликвидацију предузећа у реструктурирању, што би довело до отпуштања десетина хиљада запослених, не гледају благонаклоно, а Слободан Петровић, директор ИМТ, који се јавио из публике, сматра како је држава одговорна за ова предузећа, јер им је везала руке и не ради ништа, па они месецима чекају да им се одобри план

СУРОВА СТАТИСТИКА

Од 2007. до 2010. године, број запослених у привреди је смањен за 9,2 посто (243.000), а у индустрији за 22,6 посто (140.000), предочио је Зоран Мартиновић из Министарства рада. Учешће запослених у индустрији у односу на укупан број запослених у том периоду смањен је са 23,4 на 19,9 посто. Тај тренд се наставио и у претходне две године. Наредни период, уверавао је, донеће промене предвиђене Националном стратегијом запошљавања за период 2011-2012, која ће се нарочито бавити извозно оријентисаним гранама индустрије. „На евиденцији Националне службе за запошљавање тренутно се налази око 500.000 лица, углавном од средње до високе стручне спреме, и ти људи могу играти важну улогу у процесу реиндустријализације“, закључио је Мартиновић.

ОЛИВЕР БУЧИЋ ЗА НИН

реструктуирања. И професор Петар Петровић уверен је да држава не сме дозволити да поред фабрика у државном власништву за производњу трактора – њих увози.

Ипак, на питање како и ко треба да опорави ова предузећа, учесници панела не нуде универзални одговор.

Говорећи о вредности предузећа у реструктуирању и могућности да се барем нека од њих продају, присутни су подсетили да је ИМТ својевремено могао да се прода за 35 милиона евра, али је процењено да је та понуда сувише ниска. „Вредност предузећа се не огледа у њиховој куповној цени“, приметио је Миодраг Костић, „већ у ономе што могу да произведу. Кад

Једина конкурентна грана остаје прехранбена производња, али аграр ће вредети само ако развијемо адекватну прерађивачку индустрију

би их држава све продала за по један евро, гарантујем да би за годину дана свако понаособ исплатило своју реалну вредност и преко пореза пунило државни буџет“, уверен је овај послодавац.

Тајна економског раста Србије и истовремене пропasti српске индустрије, сматра професор Љубодраг Савић, јесте то што је чак 110 од 130 милијарди долара колико је ушло у земљу у последњих 12 година, потрошено на увоз. „У периоду од пет година, на пример, Србија је увозила тракторе у вредности од 500 милиона евра, а извесно би боље било да су ИМТ или ИМР учествовали у производњи“, казао је Савић.

ПРОПАСТ Аналитичари су се сложили да је пропаст српске индустрије почела још у другој половини 80-их година, па Михаел Ерке из Фондације Фридрих Еберт истиче да је тренутно лоше стање последица, пре свега, друштвене кризе деведесетих, али и потоњих лоше спроведених приватизација и погрешно усмерених странских инвестиција које су, уместо на индустрију, одлазиле на производњу неразменјивих добара. Удео извоза разменјивих добара у БДП-у тада је спао са 42 на 24 посто, а последица је било посустајање економије која се темељи на извозу. Како каже професор Петровић, „економски развој, нажалост, није био правовремено испраћен индустријском производњом“.

Лоше стање домаће економије Драгован Милићевић илуструјају је низом примера. У претходних 14 година, 19 од 24 гране индустрије су у константном паду. Раст производње присутан је само у дуванској (51 одсто) и прехранбеној индустрији (шест одсто), у производњи целулозе и папира (18), као и основних метала (13 одсто). Највећи пад је био у машинској индустрији. Две гране које често фигурирају као могућа снага српске индустрије – текстилна и хемијска, у претходних шест година оствариле су негативне спољнотрговинске билансе: прва 842 милиона, а друга чак 20 милијарди евра.

И док се држава заклиње у опоравак индустрије и подстичање предузећништва, учесници НИН-овог панела подвлаче да су зараде у јавном сектору далеко веће него у реалном,

те да власти не показују спремност да се ове неравнотеже реше.

Зоран Вујовић пак први корак ка побољшању стања у индустрији види у фаворизацији домаћих предузећа на домаћем тржишту. Други корак било би континуирано технолошко унапређивање без којег ће, како је навео, наша предузећа испasti и из трке за послове у земљама Трећег света. Петровић се надовезао конкретним поређењем: „Док Европа улази у осми циклус финансирања научних пројекта, Horizon 2020, чији је буџет 80 милијарди евра и који помаже пројекте који ће индустрију учинити ефикаснијом и конкурентнијом, наше министарство у исте сврхе улаже бедна 0,3 процента буџета.“ С толиким издавањем, реиндустријализација остаје комплексан процес за који Србија и даље није спремна.

Сви учесници сагласни су да енергетски потенцијал треба да се искористи, макар у циљу енергетске са-модрживости, односно смањења зависности од увоза. Једина међународно конкурентна индустријска грана остаје прехранбена производња, али пољопривредни и сточарски потенцијали вредеће само ако развијемо адекватну прерађивачку индустрију, будући да продаја самих сировина једва исплаћује трошкове производње. „Нова индустријска политика треба да се фокусира на финансирање појединачних, доказано исплативих производа“, додао је Савић. Као пример наводи малину коју је много исплатије извести као прерађени украс за торту него као необрађену сировину.

„Србија је мало тржиште“, рекао је Костић, „а ситуација у којој се данас налази није иста као она од пре 30 година. Бесmisлено је производити само за домаће потребе. Морамо да постанемо лидер у региону, а потом и да се наметнемо европском тржишту.“ Љубодраг Савић из истог разлога предлаже увођење засебног, повољнијег курса за извознике, као и низ пореских олакшица које би им растеретиле пословање.

Најпримеренији закључак дискусије дао је Михаел Ерке: „Погрешно је сматрати да ће ступање у ЕУ довести до лакше реиндустријализације; штавише, она је једини прави ниво интеграције. И зато се с њом мора отпочети што пре“, упозорио је он.